

KAPITOLA VI KONEČNĚ ROZVOD

Předchozími kapitolami jsem se vás snažila od rozvodu odradit, případně vám pomoci zjistit, co se vlastně stalo, že jste k rozvodu dospěl/a. Teď už je jasné, že se rozvádět chcete a je na řadě začít tahat paragrafy jak králíky z klobouku. Ne že by se mi chtělo, ale vylepším si náladu alespoň tím, že budu bohapustě spílat našim zákonodárcům.

Zákon o rodině je stejně starý jako já. Narodil se v roce 1963 a začal platit k prvnímu dubnu 1964. Je zřejmé, že je nechutně stár a stejně jako já je příslušně opotřebován. V průběhu let bylo provedeno 17 inovací, ale face-lift se skutečně nepovedl. Nedostatky této zákonné normy nahradil Nejvyšší soud svými judikáty, a protože ne každý má povahu na to se prodrat celou soudní soustavou, je těch judikátů méně, než by se na první pohled mohlo zdát. A pokud jsou, tak si většinou kdekdo přeje, aby raději nebyly.

Kromě toho ve věcech rodinně-právních není možné podávat dovolání k Nejvyššímu soudu, takže tato ctihodná instituce plodí judikáty pouze o vypořádání společného jmění manželů a ve věcech „dětských“ je hlavním bossem Ústavní soud. Následkem tohoto stavu je, že v každém kraji se ve věcech rodinného práva můžete dočkat úplně jiných rozsudků.

Tyto rozsudky bývají někdy tak odtržené od reality, myslím, že je dobře vzpomenout starosty Humpála a vzít si z něj příklad. Ten kdysi dal na dveře Rumcajsova krámku pod věží ceduli, že se nadosmrti zavírá z příčiny urážky starostenské nohy. Podobné ustanovení by mělo být v zákonu o soudech a soudcích, přičemž důvodem pro doživotní ztrátu soudcovského taláru by měla být naprostá ztráta kontaktu s realitou všedního dne.

Žel bohu je většina judikátů Nejvyššího soudu právě toho odtrženého charakteru. Není pravda, že muži jsou z Marsu a ženy jsou z Venuše! Soudci jsou z Marsu a my, prostý lid, a to i lid postižený právním vzděláním, jen koukáme, co si dovedou v těch svých mart'anských hlavách vytvořit za realitu.

Největším problémem rozvodového práva je, že rozvod sám je jenom velmi malinkou součástí konglomerátu sporů a potíží, které je nutno v rámci rozchodu manželského páru vyřešit. Velká část z těchto problémů ještě navíc ani není upravena v zákonu o rodině, ale v ustanoveních §§ 143 – 151 občanského zákoníku, které upravují existenci, vznik a zánik společného jmění manželů.

Samozřejmě, že vám budou všichni kolem tvrdit, že rozdělení majetku nemá s dětmi nic společného, ale šedá je teorie a zelený strom života. Při rozvodu jde jednak o děti, jednak o majetek, a priority se mohou velmi různit. Obvyklý postup je ten, že pokud máte děti mladší osmnácti let, tak se podává návrh na úpravu poměrů dětí před a po rozvodu rodičů. Teprve až je tato věc rozsouzena, mohou se rodiče rozvést. Hádky po rozvodu mohou v právně relevantní formě vypuknout až po pravomocném rozvodu.

Přidělování žalob jednotlivým soudcům je kapitolou sama pro sebe. V českých luzích a hájích obvykle přiděluje kauzy počítačový program od okamžiku, kdy „přistane“ v podatelně soudu. Vůbec není jisté, že se rozvod bude řešit u soudu, u něhož jste podal/a návrh. Rozhodující je adresa posledního společného bydliště manželů. To je informace jen pro začátek. Ve finále to mohou to být soudy různé na různých místech a už jen toto uspořádání je první předzvěstí chaosu, který vás čeká.

Kdo to bude soudit?

Kromě dvou výše uvedených hmotně-právních norem, totiž Občanského zákoníku a Zákona o rodině, existuje ještě norma tak zvaně procesní, a tou je občanský soudní řád. Má číslo 99, je z roku 1963 a v průběhu doby prošel 107 novelizacemi. Ano, děkuji za optání, také se mi z toho dělá nevolno...

V řízení o rozvod manželství, o vypořádání společného jmění manželů a o úpravu poměrů k dítěti před a po rozvodu manželství je místně příslušným soudem vždycky okresní soud. Podle § 84 je *„místně příslušný obecný soud účastníka, proti němuž návrh směřuje, není-li stanoveno jinak.“* Bohužel, v našem případě to je jinak a je nutno zde ocitovat celé ustanovení §§ 88 OSŘ.

Pro rozvod a vypořádání majetku je místně příslušným soudem ten soud, kde bylo poslední společné bydliště manželů, a dále ten soud, v jehož obvodu má nezletilé dítě trvalé bydliště na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu. Ve věci rozvodu a majetku je to jasné, ale u těch „dětských“ věcí to je skutečně problém. Protože zároveň platí § 11, který zase tvrdí, že *„Pro určení věcné a místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení.“*

A aby toho chaosu nebylo málo, ještě nezapomeňme na § 12 Občanského soudního řádu pravícího, že *„Věc může být jinému soudu téhož stupně přikázána také z důvodu vhodnosti.“*

Takže pokud jste se vzali a dítě se narodilo v Praze a následně se paní matka odstěhovala do Nového Jičína, je pro úpravu poměrů k dítěti místně příslušným příslušný obvodní soud v Praze a navždy jím i bude. Matka zajisté ráda do Prahy a zase zpět pojede. V původním místě bydliště dítěte je také místně příslušná „sociálka“, coby kolizní opatrovník dítěte, a ta bude určitě ráda jezdit na

obhlídky „poměrů, ve kterých se dítě nachází“ 350 kilometrů daleko, případně bude posílat žádosti na místní sociálku do Nového Jičína!

Pokud byste chtěli soud změnit z již zmiňovaného „důvodu vhodnosti“, tak nejbližší společným nadřízeným soudem, pod který spadá soud v Praze a v Novém Jičíně, je Nejvyšší soud ČR. A máte na rok o zábavu postaráno.

Na opakovaných prosbách o urychlené vyřízení věci, totiž určení, který soud má o věci samotné rozhodovat, adresované Nejvyššímu soudu, nezapomeňte vždy po půl roce změnit datum. Víc toho měnit nebudete potřebovat, ovšem na úhradu nákladů na doporučenou korespondenci s urgencemi zvažte pořídit si úvěr, protože těch urgencí bude povícero.

K této zcela absurdní situaci dochází, i když se z původního místa bydliště nezletilého již odstěhovali oba rodiče, takže běžně se scházíme s protistranou, sídlící stejně jako náš klient v Praze, na soudu v Ostravě. Jestli soud dospěje k závěru, že „z důvodu vhodnosti“ je vhodné spis přesunout o stovky kilometrů blíže k oběma účastníkům, závisí jen a pouze na tomto soudu. A to navzdory skutečnosti, že i k této věci existuje poměrně jednoznačná judikatura Ústavního soudu, která říká, že pokud nedojde ke změně bydliště dítěte na základě dohody obou rodičů, je místně příslušným soudem již navždy soud, kde bylo řízení zahájeno, respektive, kde bylo poslední trvalé bydliště dítěte, na kterém se oba rodiče shodli.

Procedurální trampoty s místní příslušností soudu, rozhodujícího v „dětských“ věcech, jsou obrovské a neexistuje žádný způsob jak se dobrat nějakých standardních kritérií. A to už vůbec nemluvíme o tom, jakým způsobem jsou rozdělovány spisy na jednotlivých soudech.

Každý soud má takzvaný „rozvrh práce“, tedy způsob, jakým se rozdělují spisy mezi jednotlivé soudce. Kdo co soudí, se dozvíte na webových stránkách příslušného soudu, což je možno dohledat pod www.justice.cz. Běžně se ale stává, že jeden druh sporů soudí více soudců. Jak se ten který spis dostane k tomu kterému soudci? Bůh ví... pardon... počítač ví. Prý to nějak zadává podatelna, která nápad („nápad“ od slova napadat, tedy dopadnout do podatelny, nikoliv nápad jako myšlenka, idea; ta se v soudních podatelkách dle mé celoživotní praxe skutečně nevyskytuje) spisů štosuje a přiřazuje tomu čárové kódy.

Představa, že o mém zákonném soudci rozhoduje, jak se v podatelně navrství podání jiných lidí, mne uvádí do deprese. Mým prostým neozbrojeným advokátským okem nelze dohledat a hlavně přezkoumat, kdo bude daný případ soudit. Zásada, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, tím dle mého názoru dostává hodně na frak.

Jak poznáte, že jste u svého zákonného soudce, když nemůžete zkontrolovat, jak jste se k němu vůbec dostali? Že vás zrovna paní v podatelně tam strčila do počítače v tu pravou chvíli? Obhajovat tento způsob dodržování ústavního práva bych tedy nechtěla, protože tomuto procesu fatálně schází jedna úhelná vlastnost, která se vyžaduje pro veškeré soudní konání a jednání, totiž přezkoumatelnost.

Jakmile nejde zpětně odkrokovat, jak a proč jste se ocitli tam, kde jste, tak je to prostě špatně. Ale třeba někdy v daleké budoucnosti začne některého ministra spravedlnosti zajímat i toto ústavně zaručené právo.

O spisových značkách

Zde je potřeba udělat malou technickou odbočku a vysvětlit, jak

spisy přicházející na soud dostanou označení, a co to vlastně znamená.

Vezměme si „civilní“ žalobu, tedy například žalobu o rozvod nebo vypořádání společného jmění manželů. Na znamení, že se jedná o žalobu civilní, bude v její spisové značce písmeno „C“. Na odvolacím (krajském soudu nebo Městském soudu v Praze) to bude značka „Co“ jako „civil – odvolání“. A na dovolacím soudu, což je Nejvyšší soud ČR, bude váš spis nést značku „Cdo“ neboli „civil – dovolání“.

Jedna nebo dvě číslice před písmenem je označení senátu. Číslo za písmenem znamená, kolikátý spis tohoto senátu v daném roce to je. Například: 43 C 25/2011 znamená, že rozhoduje senát č. 43, jedná se o civilní věc (C), 25. spis, který tomuto senátu byl přidělen v roce 2011. Na některých písemnostech od soudu se vyskytuje ještě další písmenko, takže označení listiny vypadá třeba takto: 43 C 25/2011 – 45. Číslo 45 znamená, že dotyčná listina je v soudním spisu založena a má pořadové číslo 45.

Na tomto místě mírně odbočím a sdělím vám sladké tajemství, jak jsou spisy řazeny. Spis začíná logicky číslem 1, což bývá podání k soudu, obvykle žaloba. Další listiny se řadí za něj. Je pravidlem, že celý soudní spis má být „pevně spojen“. Dříve se to dělalo tak, že jednotlivé listy se ve hřbetu slepovaly takzvanou klovinou. Ta ovšem časem vyschla, rozdrolila se a celý polorozpadlý spis tak byl prosypán žlutým práškem, který se bezpečně přilepil na potem ovlhlé ruce.

Z tohoto důvodu jsem nejméně do poloviny devadesátých let chodila nahlížet do spisu s mokrou utěrkou zabalenou v igelitovém pytlíku. Jinak hrozilo nebezpečí, že se od soudu neodlepím.

Nyní již technika pokročila a nastoupily výkonné sešívачky. Když vám však spis náhodou upadne, jsou v přímém ohrožení pouze dámské punčochy. Proto se k soudu pravidelně dostávají v tlustých kalhotách, u kterých je větší šance na přežití.

Avšak zpět ke spisovým značkám. Jestliže se jedná o spis pojednávající o úpravě poměrů nezletilého dítěte, místo „C“ bude uvedeno „P“, zřejmě coby pozůstatek doby, kdy soudům šlo o „péči o dítě“. V těchto případech se také někdy setkáváme s označením písmeny „Nc“, což má evidentně znamenat „nesporný civil“. Řízení o úpravu poměrů k dítěti totiž je tak zvaně „nesporné“, protože v centru zájmu má být zájem dítěte a jeho poměry má upravovat soud i bez návrhu.

Když přijde „dětská věc“ poprvé, dá se na „Nc“ a kouká se, co se z toho vyvine... Když je z toho úprava poměrů dítěte, přejde „Nc“ volně do „P“ a co se týká vaší další přítomnosti u soudu, je to definitivně v „P“. Takže vlastně to „P“ je naprosto přiléhavé.

Pro vzdělání národa uvedu příklady některých dalších značek:

Cm – obchodněprávní řízení

E – exekuce

Cd – dožádání jiných soudů ve věcech občanskoprávních

D – dědické řízení

U – řízení o umoření listin

Sd – řízení o vydání směnečného platebního rozkazu

INS – řízení dle insolvenčního zákona

K – konkurzní řízení

Kv – řízení dle zákona o konkurzu a vyrovnání

Rod – řízení ve věcech dětí podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Pokud máte potřebu prohrabat se těmi asi sto spisovými značkami,

kterými podle vnitřního a kancelářského řádu disponují naše milované soudy, račte se podívat na webové stránky pozoruhodné postavy českého práva, jistého Tomáše Peciny. Ten s pečlivostí sobě vlastní diktátorsky obhospodařuje doménu <http://iuridictum.pecina.cz> a provozuje na ní internetový slovník zaměřený výlučně na právo, s názvem „Iuridictum“. Když zadáte do chlívečku „hledej“ to, co hledáte, dostanete podle mých dlouhodobých pozorování odpověď, která je v 99,999 % správná. Pro problém „spisové značky“ stačí zadat heslo „soudní rejstřík“.

Rozvodová první pomoc, aneb co napřed

Takže když už víte, KDE se budete soudit, měli bychom si říci, čím začít. Začneme od konce, neboť o peníze jde, jak všeobecně známo, až na prvním místě. Chtěla bych dostat stovku za každý případ, kdy mi moji klienti vynadali, že „tak to určitě nemůže být“ a že „on/ona takový není“. Je takový a bude hůř.

Když se ke mně dostaví skleslá osoba, jejíž protějšek pojal úmysl se rozvést, předložím před ni obvykle strategický plán, spočívající v následujících krocích:

1/ Napište závěť a svými dědici určete pouze děti, případně rodiče, případně kohokoliv jiného. Nevíte, jak dlouho se rozvod povleče, a po celou tuto dobu až do chvíle, kdy razítko právní moci dopadne na rozvodový rozsudek, jste manželé a váš manžel má právo po vás dědit. Výše jeho podílu je stejná jako výše podílu dětí.

Jestliže tedy máte jedno dítě a dříve, než se rozvedete, bídně zahynete, dostane váš manžel jednak jednu polovinu z celého majetku z titulu společného jmění manželů, druhá polovina se rozdělí rovněž napůl mezi něj a vaše dítě. Takže dítě dostane čtvrtinu toho, co máte.

Pokud dítěti odkážete veškerý majetek, tak manžel nedostane nic a vaše dítě dostane vše, co je skutečně vaše, tedy druhou půlku společného jmění manželů. Běžně se setkávám s tím, že lidé se psaní závětí vyhýbají. Jako kdyby napsat závěť znamenalo automaticky lehnout si na kremační rošt. Jakoby tím, že nesepíší závěť, byl jedinec schopný svou smrt oddálit, ba dokonce se jí vyhnout. Mít majetek a nemít napsanou závěť je jedna z největších životních bezohledností, které se můžete vůči svým potomkům dopustit, a to i v tom případě, že se nerozvádíte.

Mít závěť je výrazem láskyplné péče o vaše drahé i o majetek samotný. Protože jestli něco majetku nesvědčí – a zejména majetku, který je „živý“, tedy vykazuje nějakou činnost, tak to jsou dlouholeté spory o jeho vlastnictví. Proto, prosím, závěť napište. Nejlepší je, když ji uložíte u notáře. Za skutečně mírný poplatek je vaše závěť zaregistrována v celostátní databázi závětí, kterou vede Notářská komora. Ať zemřete kdykoliv kdekoliv, vaše závěť se určitě neztratí.

2/Zabezpečte veškeré cennosti. Zlato, šperky, peníze, účty, potvrzení od bankovních účtů, vkladní knížky, diplomy. Nezapomeňte na osobní dokumenty - pas, rodné listy vaše i dětí, vysvědčení, oddací list, důležitá rozhodnutí. Připravte se, jako kdyby k vám měli přijít lupiči. Možná totiž přijdou. Doporučuji najmout si bankovní sejf, ten nejmenší stojí pár stovek....

3/ Změňte kódy svých kreditních karet, zvažte přesuny prostředků na úplně jiné, neznámé účty. V průběhu doby jsem narazila i na jedince, kteří pozapomněli na skutečnost, že jim výplata chodí na manželčino konto a velmi se pak divili, když jim bylo odepřeno i obvyklé „kapesné“, na které měli dle předcházejícího rozhodnutí choti nárok. Tedy, založte si vlastní konto a na to ved'te všechny platby.

4/ Utněte penězovody. Zvláště ty, které plynou od vás... Po celou dobu, co se budete rozvádět, jste manželé. A ta „celá doba“ může trvat velmi dlouho, třeba i několik let. Po celou tuto dobu všechny peníze, které vyděláte, budou společné. Zabránit tomu může institut, kterému se říká „zúžení společného jmění manželů“. Znamená to takové „štronzo“.

Od doby, kdy je majetek manželů „zúžen až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti“, jede takříkajíc každý na své. Zúžení lze dosáhnout dvěma způsoby. Buď dohodou ve formě notářského zápisu, nebo soudním rozhodnutím. Na dohodu bych v této fázi rozvodového řízení – ostatně v žádné fázi rozvodového řízení – nevsadila ani troniček, takže zbývá zúžení majetku na základě rozhodnutí soudu.

Existuje klička, jak tohoto kýženého stavu dosáhnout, a tou je ust. § 148 odst. 2 Občanského zákoníku. Zde je uvedeno, že *„Na návrh některého z manželů soud zúží společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti v případě, že jeden z manželů získal oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem v obchodní společnosti.“* Povšimněte si slova „soud zúží“. Tedy nikoliv „soud může zúžit“ nebo „soud zváží, zda zúží“. Jakmile jednou má jeden z manželů „rizikové povolání“ samostatného podnikatele, má druhý z manželů právo na zvýšenou ochranu před jeho eventuálními dluhy. Soud sklapne podpatky, a jestliže k žalobě přiložíte živnostenský list, tak soud tzv. společné jmění manželů **z ú ž í**.

A nyní pozor, začíná mírné využívání práva nad míru předvídanou zákonodárcem. Jistěže podnikání vašeho manžela, zejména toho, se kterým se rozvádíte, nemůžete ovlivnit. Můžete však ovlivnit své vlastní podnikání. Jestliže obětujete měsíčně cca 3000,- Kč na platby základního sociálního a zdravotního pojištění, získáte za to zúžení společného jmění manželů.

Představte si, že splácíte hypotéku 15 000 měsíčně, což není v dnešních poměrech nic neobvyklého. Dokud nejste rozvedeni, tak když to celé budete platit vy, jedná se o hrazení společných nákladů do společného jmění manželů ze společných (byť i vámi vydělaných) prostředků. Od své polovičky, která má nohy na stole a ani se nezajímá, že nějaká hypotéka existuje, se nedočkáte kompenzace pražádné, protože pořád máte na společný účet. Jestliže ovšem máte společné jmění manželů rozděleno, tak i když hypotéku pořád platíte vy, platíte ji ze svých vlastních výlučných prostředků do společného jmění manželů, takže dříve či později za okolností, které popíšeme dále, máte šanci tu polovičku z drahé polovičky vymoci.

Vezměme to ekonomicky, dejme tomu za půl roku:

Náklady na zřízení jednoho živnostenského listu obnáší 1000 Kč správního poplatku, něco málo za výpis z trestního rejstříku a posléze nějaký drobný peníz za vedení účetnictví, dejme tomu 3000 Kč. Za sociální a zdravotní pojištění zaplatíte v základní sazbě asi 3500 Kč. Soudní poplatek za zúžení společného jmění manželů je 1000 Kč.

Čili náklady za půl roku na zřízení živnostenského listu a zúžení společného jmění manželů tedy budou 25 000 Kč. Ušetříte, respektive získáte právo vymáhat po své polovičce půlku z hypotéky, tedy 6x 7500 Kč, což se rovná 45 000 Kč. Po odečtení nákladů je čistý zisk z této operace 20 000 Kč.

Osobně se domnívám, že i dvacet tisíc se velmi hodí, a to zvláště za předpokladu, že netušíte, jak dlouho se rozvod povleče. Jestliže nemáte děti a nebude nutno nejdříve upravovat jejich záležitosti, bude to jiné, než když očekáváte svedení bitvy o střídavou péči o potomky. Když také platíte hypotéku ve výši 2500 Kč za kus

zahrádky s budkou pro králíka, je ekonomika tohoto kroku jiná než při výše uváděné platbě za hypotéku ve výši 15 000 Kč.

V každém případě je dobré tento jednoduchý propočít provést a vždycky počítat s nejhorším. Tedy s tím, že rozvod se protáhne a komplikace budou nejhorší možné. Alespoň pak nebudete překvapeni, až ke katastrofickému scénáři skutečně dojde a naopak budete příjemně překvapeni, když k němu nedojde.

Ještě nezbytné shrnutí:

1/ Rozvod není jen samotný rozvod. Jestliže máte děti, musí soud nejdříve rozhodnout, komu budou svěřeny do péče a kolik kdo bude na ně platit. Po rozvodu následuje vypořádání společného jmění manželů. Takže zpravidla vás čekají tři soudní spory, přičemž v případě nedohody se všechno může protáhnout třeba i na pět či více let.

2/ Ty tři spory mohou klidně soudit tři různí soudci, někdy i jiné soudy. Úpravu poměrů k dítěti bude soudit ten soud, kde dítě bydlelo v době podání návrhu a u tohoto soudu to zpravidla zůstane celou dobu. Místní příslušnost soudu v „dětských“ věcech je zdrojem velkých nesnází. Rozvod a vypořádání majetku se bude soudit u jednoho soudu, ale ne nutně u jednoho soudce. Je proto možné, že budete spoustu věcí vysvětlovat dvakrát nebo třikrát.

3/ Se zahájením rozvodu – ba i před ním – v rámci houstnutí domácí atmosféry – je potřeba ochránit cenný majetek a dokumenty a přemístit je z dosahu druhého partnera. Stejně tak je nutno shromáždit nejrozsáhlejší účtenky, doklady o koupi a o životní úrovni dosavadní rodiny, protože při dalším prokazování a dalších soudech se vám budou moc hodit.

4/ Skutečně se vyplatí napsat závěť.

5/ Seriózně zvažte, zda se vám vyplatí podat návrh na zúžení společného jmění manželů, a jestli ano, učiňte příslušné kroky.

6/ Pamatujte na to, že i když budete mít podporu svého advokáta, psychoterapeuta, maminky i kamarádů, jediným člověkem, kdo může skutečně pohnout vašimi problémy a vyřešit je, jste vy sám/sama.